

วิเคราะห์เงื่อนไขความรู้และคุณธรรมทางเศรษฐศาสตร์เงื่อนไขความรู้
และคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Analysis of the Knowledge & Reasonableness in Economics Theory and The
Reasonableness Insufficiency Economy Philosophy.

สุพรรณรัตน์ วงศ์ดุสิตบุรี*

Supornrat Wongdusitburi*

อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏราชนครินทร์*

Lecturer at Faculty of Management Science Rajabhat Rajanagarindra University*

บทคัดย่อ

เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไข คุณธรรมในระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมี
ภูมิคุ้มกันในตัวได้ เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้ 3 ด้านคือ รอบรู้ในวิชาการต่างๆ รอบคอบในการ
เชื่อมโยง และระมัดระวังในการนำความรู้ไปใช้ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม ต้องมีคุณธรรมในมิติของจิตใจ และการ
กระทำที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียร โดยเฉพาะเรื่อง ความซื่อตรง ความไม่โลภมาก
จะต้องวิเคราะห์ถึงเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกัน ควรคำนึงถึง
บทบาทของรัฐ บทบาทของตลาดและบทบาทขององค์กรชุมชนต่างๆ ในการสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน
สังคม ผลการวิเคราะห์มีข้อสรุปที่สำคัญ 2 ประการ คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency
economy) หรือระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดหลัก คือ ทางสายกลางและมีองค์ประกอบของคำนิยามที่
สำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว

เงื่อนไข 2 ประการ คือความรู้และคุณธรรม เป็นกรอบชี้แนะทางปฏิบัติปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมี
ความเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญหลายทฤษฎี และในแง่ที่แตกต่างออกไปองค์ประกอบทั้ง
สามของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนของการใช้
ทรัพยากรในสถานการณ์ที่ปราศจากผลกระทบภายนอก ประกอบด้วยความพอประมาณ และความมีเหตุผล
และส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่เสริมประสิทธิภาพของ การใช้ทรัพยากรให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบจาก
ภายนอก การมีภูมิคุ้มกันในตัวความพอประมาณ หมายถึงความพอใจที่สิ่งที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่
น้อยจนเกินไปจนก่อให้เกิดความขัดสน และไม่มากเกินไปจนฟุ่มเฟือยจนเกินกำลังของตน หรือก่อให้เกิดความ
เดือดร้อนต่อผู้อื่นขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นัก
ทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ

คำสำคัญ : ความรู้, คุณธรรม, เศรษฐศาสตร์, ปรัชญา, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

Knowledge terms and conditions Moral in Sufficiency Economy Moderate, reasonable, and self-immunity Knowledge conditions consist of knowledge in 3 areas: knowledge in various academic subjects. Careful in linking and be careful in applying the knowledge Moral Conditions There must be morality in the dimension of the mind. and actions that emphasize honesty, patience and perseverance, especially on honesty, non-greed. The sufficiency economy and economic theory must be analyzed similarly. should take into account the role of the state The role of the market and the role of community organizations to create sufficiency in society The results of the analysis have two important conclusions: Sufficiency economy philosophy or Sufficiency Economy system. It has a central idea and has three key definition elements: moderation, reasonableness, and self-immunity.

Two conditions are knowledge and virtue. It is a guiding framework for sufficiency economy philosophy. It is linked to many important economic theories. And in a different light, the three components of the Sufficiency Economy Philosophy are divided into two groups: those that contribute to the sustainable use of resources in situations without external consequences; consists of moderation and reasonableness and the part that is an element that enhances the performance of Using resources to cope with external impacts self-immunity moderation means satisfaction with what is deserved in the right amount not too little until causing poverty and not too extravagant to the extent of his own strength or causing trouble to others while at the same time strengthening the mental foundations of the people in the nation especially government officials Theorists and businessmen at all levels have a sense of integrity and honesty. and to have proper knowledge, to live with patience, perseverance, wisdom and prudence.

Keywords: Knowledge, Morality, Economics, Philosophy, Sufficiency Economy

บทนำ

เงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม “ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริม สร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทนความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ” ในขณะที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทั่วไป การจะได้มาซึ่งผลลัพธ์ในเชิง optimisation นั้น เงื่อนไขหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือความจำกัดในเชิงงบประมาณหรือรายได้ (budget constraint) แต่ในทฤษฎีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้น เงื่อนไขจะเป็นเชิงนามธรรม เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม หรือที่เรียกว่า คือ ความรู้คู่คุณธรรม ความรู้คู่คุณธรรม เป็นสิ่งที่มีอยู่ในสังคมทุกสังคม โดยในแต่ละสังคมนั้นมีรูปแบบรายละเอียดของความรู้และคุณธรรมอาจมีลักษณะต่างกันไป ขึ้นกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ และแม้แต่ในสังคมเดียวกันก็อาจต่างกัน แล้วแต่ศักยภาพ โอกาส และเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล เช่น ภูมิหลังของครอบครัว การอบรมปณิธาน การศึกษา เป็นต้น ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดให้มีเงื่อนไขทั้ง 2 ประการเพื่อให้การตัดสินใจและการกระทำ ตลอดจนวิธีการเป็นไปอย่างพอประมาณ มีเหตุผลและภูมิคุ้มกันในตัว

1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบข้างล่าง ซึ่งอาจกล่าวในอีกลักษณะหนึ่งได้ว่า ข้อ ก-ข คือความมีปัญญา และข้อ ค คือความมีสติ

ก) ความรอบรู้ คือรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ อย่างรอบด้าน

ข) ความรอบคอบ คือ รู้เชื่อมโยงระหว่างด้านต่างๆ

ค) ความระมัดระวัง คือ รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอด เวลา เพื่อพร้อมที่จะรับมือแก้ไขต่อความเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

ข้อพึงสังเกตคือ มิติความหมายของเงื่อนไข “ความรู้” ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้น อาจกล่าวได้ว่ากว้างกว่า “perfect knowledge” ในความหมายทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ หรือ “Common knowledge” ในทฤษฎีเกม กล่าวคือ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้มิใช่หมายถึงมีข้อมูลและความรู้รอบด้านแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีความรอบคอบในการใช้ข้อมูลนั้น ในการตัดสินใจ ประกอบ กับต้องมีความระมัดระวัง คือการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดต่างๆ ในอดีต เพื่อระมัดระวังมิให้เกิดความผิดพลาดซ้ำๆ อีก ในอนาคต

อาจกล่าวได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความใกล้เคียงกับทฤษฎี Learning process มากกว่า perfect knowledge ซึ่งความใกล้เคียงของลักษณะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับ learning process ได้กล่าวถึงแล้วข้างต้นในข้อ 5.3 ภายใต้หัวข้อองค์ประกอบความมีเหตุผล

2 เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านจิตใจ คุณธรรม ไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น
- 2) ด้านการกระทำ เน้น ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนความเพียร

“ท่านจะต้องสุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชนและสุจริต ต่อหน้าที่ ...นอกจากความรู้และความสุจริตประจำตัวแล้ว ท่านควรมี หรือตั้งจุดมุ่งหมายให้แน่วแน่ในการงานที่จะกระทำนั้นแล้วใช้ ความคิดไตรตรองว่าจะทำอย่างไรบ้าง...และการใช้ความคิดดังกล่าว นี้จำเป็นต้องใช้สติควบคุม มิฉะนั้นก็จะเป็นความคิดที่ฟุ้งซ่านซึ่งประเทศชาติไม่พึงปรารถนา” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน ปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 7 กรกฎาคม 2498)

“...ความรู้จักถอดถอนและอดกลั้นไม่ยอมตัวยอมใจให้วู่วาม ไปตามเหตุการณ์ ตามอคติ และอารมณ์ที่ชอบใจ หรือไม่ชอบใจนั้น ทำให้เกิดมีการยั้งคิด และธรรมดาคนเรา เมื่อยังคิดได้แล้ว ย่อมมี โอกาสที่จะพิจารณาเรื่องที่ ทำคำที่พูด ทบทวนดูใหม่อีกคำรบหนึ่ง การพิจารณาทบทวนเรื่องใดๆ ใหม่ย่อมจะช่วยให้มองเห็นละเอียด ชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจอันสว่างไสว” (พระบรมราชาโฆวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: 14 กันยายน 2516)

“ก่อนที่แต่ละคนจะออกไปประกอบภาระงาน ดำเนินชีวิตต่อไป ใครขอให้คิดไตร่ตรองให้เข้าใจโดยแจ่ม ชัดว่า การศึกษาสำเร็จได้นี้ ตัวท่านเองต้องพากเพียรบากบั่นอย่างหนักยิ่งมาโดยตลอด...เมื่อได้ บากบั่นสร้าง ความสำเร็จในการศึกษาด้วยตนเองมาได้ขั้นหนึ่งแล้ว ขอให้มุ่งมั่นสร้างความสำเร็จในชีวิตต่อไป...” (พระบรม ราโฆวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : 29 มกราคม 2513)

เงื่อนไขทางเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไป มักจะกล่าวถึงแต่เรื่องของเงื่อนไขด้านงบประมาณ (budget constraint) เป็นหลัก โดยขาดเงื่อนไขทางด้านคุณธรรม (ethical constraint) แต่ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง เงื่อนไขคุณธรรมเป็น เงื่อนไขที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในอันที่จะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์ เกี่ยวกับเรื่องนี้ นักวิชาการระดับแนวหน้าก็กำลังหาทางสร้าง ทฤษฎีใหม่ ๆ อยู่ เช่น Amartya Sen ได้กระตุ้น ให้คำนึงถึงปัจจัยด้านศีลธรรมในกระบวนการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ และผลงานของเขาได้รับรางวัลโนเบลปี 1998 ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาแนวทางการผนวกปัจจัยด้านศีลธรรม ในการตัดสินใจทางเศรษฐศาสตร์ในเชิง ลึกต่อไปนอกจากนี้แล้ว การบริหารจัดการที่ดีในภาคธุรกิจในปัจจุบัน มีความหมายครอบคลุมถึงการมี จริยธรรม ในการดำเนินธุรกิจ (Code of conduct) และการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ในรูปแบบต่างๆ อาทิ การคำนึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของสังคม ในการ ดำเนินธุรกิจของบริษัท การคืนกำไรของบริษัท ให้แก่สังคมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ทั้งหมดนี้ เป็นหัวข้อที่ น่าจะมีการศึกษาวิจัยที่สำคัญของภาควิชาบริหารจัดการ เพื่อ พัฒนารอบแนวคิดและการประยุกต์ใช้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และเงื่อนไขในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละ องค์ประกอบเพียงปัจจัยเดียว มิใช่เป็นสิ่งที่พอเพียงในตัวเอง จำเป็นต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างความ พอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว โดยดำเนินไปพร้อมความรู้และความดีด้วยกล่าวคือ ความมีเหตุผลจึงถือเป็นปัจจัยนำและปัจจัยคู่ขนานใน การดำเนินการของความพอประมาณและการสร้าง ระบบภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณอย่างมีเหตุผลเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่ความมีเหตุผลอย่างพอประมาณเป็น สิ่งที่ขัดกับหลักความ เป็นจริง การสร้างระบบคุ้มกันภัยอย่างมีเหตุผลจะเป็นสิ่งที่ป้องกันความล้มเหลวทั้งจาก ภายในและภายนอก ในขณะที่ ความมีเหตุผลที่มีระบบป้องกันความเสี่ยง แท้จริงแล้วคือการจำกัดเหตุผลด้วย ความระมัดระวังและด้วยเหตุปัจจัยที่จำกัด (Bounded Rationality) หรือถือเป็นการเดินทางสายกลางของ เหตุผลที่นำไปสู่การกระทำต่างๆอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้กรอบแนวคิดของ เศรษฐกิจ พอเพียง ต้องมีการตัดสินใจและการดำเนินการใน แต่ละขั้น บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ภายใต้เงื่อนไขของความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมนั้น จะนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนตัวอย่างความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบทั้งสาม องค์ประกอบทั้งสาม มีความสัมพันธ์ระหว่าง กันอย่างเป็นระบบ และมีได้หลายรูปแบบ แผนภาพที่ 5-1 แสดงให้เห็น ตัวอย่างความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งว่า ความมีเหตุผลเป็นพื้นฐานของอีก 2 องค์ประกอบ คือ ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกัน ดังนี้

ความมีเหตุผลถือได้ว่าเป็นกระบวนการเสริมสร้างให้ ความพอใจเป็นไปแต่โดยพอประมาณ และ ระดับของ ความพอประมาณจำเป็นต้องมากพอที่จะสร้าง ภูมิคุ้มกันในตัวด้วย การมีภูมิคุ้มกันในตัว ก็เป็น ปัจจัยเสริมสร้างให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีเหตุผล ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

อย่างไรก็ดี ระดับความมีเหตุมีผล สามารถปรับเปลี่ยนไปได้ตามความรู้ และประสบการณ์ ที่เกิดจากการรับรู้ ในผลของการกระทำและการตัดสินใจของแต่ละครั้ง ของแต่ละบุคคล ความมีเหตุมีผลที่เปลี่ยนแปลงไปและ สัมพันธ์จากประสบการณ์ต่างๆ ในแต่ละครั้งที่มีการตัดสินใจในเชิง ความคิดและการกระทำ จะนำไปสู่การ ดำเนินกิจกรรมที่ มีพื้นฐานบนความพอเพียงในที่สุด(อภิชัย พันธเสน.2542)

ตัวอย่างความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบกับเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

ดังได้กล่าวข้างต้นว่า ความมีเหตุผลที่ใช้ในทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่ถูกตีกรอบ ด้วยความหมายที่มุ่งเน้นว่าปัจเจกชนจะต้องมีความถูกต้องในตัว ของเหตุและผลเสมอไป แต่การนำปัจจัยใน เรื่องความรู้ และ ความดี มาประมวลรวมกันกับความมีเหตุผล หากได้รับการ พัฒนาอย่างต่อเนื่องและลงมือ กระทำอย่างจริงจัง ก็จะทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองมาสู่การดำเนินการงานและการพัฒนาสังคม การผนวก ความมีเหตุผลเข้ากับความพอประมาณ เหมือนเป็น ตาซึ่ง ถ่วงดุล ที่มีให้ เกิดการกระทำที่เกินพอดีหรือน้อยไป หรือเกิดอคติ (Biased) จนเกินขนาด โดยความ พอประมาณจะเป็นผลที่เกิดขึ้นเพื่อตรวจสอบ (cross-check) การกระทำ ตลอดจนความคิด ตลอดเวลา ความมีเหตุผลจึง ทำให้การตัดสินใจในการกระทำใดๆ เป็นไปใน ขอบเขตที่พอเพียง การนำระบบคุ้มกันความเสี่ยง มาผนวกกับความมีเหตุผล จะช่วยลดความแปรปรวน หรือ ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลจึง ไม่ถูกตีกรอบด้วยตัวแปร ที่ผันผวน ทั้งนี้ ถ้าความ พอประมาณได้ถูกยึดเหนี่ยวเป็นหลักแล้ว ความคิดที่เกิดจาก ความมีเหตุผล จึงเสมือน มีตัวกำกับและลดความผันผวนพร้อมๆ กัน ความเกินพอดีของความคิดจึงไม่มี และการเรียนรู้จากผลลัพธ์ของ เหตุการณ์ จึงเป็นไปอย่างมีระบบแต่ไม่ตายตัว ซึ่งความสอดคล้องตามที่ได้กล่าวนี้ จึงเป็นยุทธวิธีของ การ แก้ปัญหาจากระดับจิตใจ ความคิด ต่อเหตุการณ์ภายนอก ที่มีแต่ความผันผวน ซึ่งคือความเป็นจริงในโลก ปัจจุบัน ทั้งใน เศรษฐกิจและสังคม ความมีเหตุผลบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญ พื้นฐานในการสร้างคน สร้างสังคม และ ประเทศชาติ จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปไม่ได้ รวม คุณธรรมในการสร้างแบบจำลองต่าง ๆ (Model) หรือแม้แต่การยกปัจจัยดังกล่าวเพื่อใช้ในการตีกรอบเพื่อหา คำตอบในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่ถูกต้อง ความมีเหตุผลในเศรษฐกิจพอเพียงจึงถือเป็นอีกแขนงความคิดที่ทฤษฎี ทางเศรษฐศาสตร์มิได้ครอบคลุมหรืออธิบายได้ยากในเชิงปริมาณ ตัวอย่างการนำมาประยุกต์ใช้ หากเรายึด มั่นในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เราสามารถนำองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของหลักปรัชญา ดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ร่วมกันให้เกิดความเชื่อมโยงของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ต่างๆ ได้ ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อเราประสบกับเหตุการณ์วิกฤต เหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง และเราสามารถทำความเข้าใจสาเหตุ ของปัญหาและที่มาของการตัดสินใจที่ผิดพลาด เราก็จะนึกถึงระดับความพอประมาณ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำในครั้งต่อไป เพื่อให้สามารถเข้าไปจัดการกับ สถานการณ์ได้อย่างระมัดระวัง นอกจากนี้แล้ว เรา จะคำนึงถึงการกระทำที่ไม่นำไปสู่การเจ็บตัวหรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ร้ายๆเหล่านั้นอีก ซึ่งก็คือความ มีเหตุมีผล

ท้ายที่สุด เราก็ต้องคำนึงด้วยว่าต่อไปในภายภาคหน้าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง ทำให้ต้องหมั่นคิดต่อถึง วิธีการ ป้องกันและเตรียมพร้อมรับปัญหาเหล่านั้น โดยคำนึงว่าหากเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก เราจะมีวิธีแก้ไข อย่างไร คิดเตรียม หากเกิดอะไรขึ้น เหตุการณ์ หรือ วิกฤตที่เกิดขึ้น ไม่มากไม่น้อยไม่เกินตัว ความมีเหตุมีผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ทำอะไร อย่างไร จึงจะไม่เจ็บตัวอีก ความพอเพียงการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงใน เกษตรทฤษฎีใหม่

เกษตรทฤษฎีใหม่ สามารถส่งเสริมความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคงขึ้น โดยเริ่มต้นจาก การ ปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกร ให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็น

ขั้นตอนเริ่มต้น นอกจากนี้ เกษตรกรควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการ เลือกใช้ความรู้ดั้งเดิมและวัตถุดิบ ตามธรรมชาติที่ หาได้ในท้องถิ่น โดยอาศัยกระบวนการใช้เหตุผล เพื่อหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงอันจะนำไปสู่ เหตุการณ์ร้ายๆ ที่เกษตรกรประสบในอดีต ท้ายที่สุด เกษตรกรจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเอง โดย พัฒนาศักยภาพของตนเอง และชุมชน ลดการพึ่งพิงสิ่งต่างๆ ที่ไม่จำเป็นจากภายนอก เน้นการพึ่งพาตนเอง มากขึ้น อาทิ การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ และการนำ ผลผลิตในท้องถิ่นมาแปรรูปและจัดจำหน่าย เป็นการ กระจายความเสี่ยงต่อความยากจน เพราะนอกจากจะช่วยสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และลดการอพยพของ แรงงานในภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมใน เมืองแล้ว ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในระดับชุมชนให้ เข้มแข็งขึ้น ก่อให้เกิดความสามัคคีกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ อันจะนำไปสู่ “ชุมชนเข้มแข็ง” ซึ่ง เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อันจะเกิด ขึ้นในอนาคต

บทสรุป

ผลการวิเคราะห์มีข้อสรุปที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy) หรือระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความคิดหลัก คือ ทางสายกลางและมืองค์ประกอบของค่านิยมที่ สำคัญสามประการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว และมีเงื่อนไข 2 ประการคือความรู้และคุณธรรม เป็นกรอบชี้นำทางปฏิบัติ ประชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎี ทาง เศรษฐศาสตร์ที่สำคัญหลายทฤษฎี มีทั้งในแง่ที่สอดคล้อง กับบางทฤษฎี และในแง่ที่แตกต่างออกไป เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชี้ถึงสิ่งที่มีความซับซ้อนและลึกซึ้งมากกว่าที่จะอธิบายได้ตามทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ ที่มีอยู่ในขณะนี้องค์ประกอบทั้งสามของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถ แยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ส่วนที่สร้างให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรในสถานการณ์ที่ปราศจากผลกระทบภายนอก ซึ่งประกอบด้วยความพอประมาณ และความมีเหตุผล และส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่เสริมประสิทธิภาพของ การใช้ทรัพยากรให้พร้อมต่อการรองรับผลกระทบจาก ภายนอกซึ่งมีความไม่แน่นอน อันได้แก่ การมีภูมิคุ้มกัน ในตัวความพอประมาณหมายถึงความพอใจที่สิ่งที่เหมาะสม ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่น้อยจนเกินไปจนก่อให้เกิด ความขัดสน และไม่มากเกินไปจนฟุ่มเฟือยจนเกินกำลังของตน หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ซึ่งมี แนวคิดเรื่องความ พอประมาณใน 2 แนวทางหลักคือ ความพอประมาณ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ทางสังคมที่ ถูกกำหนด และ ความพอประมาณโดยเปรียบเทียบกับศักยภาพของตน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความหมาย ครอบคลุมกระบวนการ Optimization ภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ หรือใกล้เคียงกับ แนวคิดเรื่อง bounded rationality นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ความพอประมาณสามารถนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่าง ยั่งยืน หรือการสร้างให้เกิด ประสิทธิภาพในเชิงพลวัต ความมีเหตุผลในบริบทของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นให้ คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำและวิธีการต่าง ๆ แล้วมุ่งให้เลือกกระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลที่ ถูกต้องบน พื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยความถูกต้องในที่นี้ อธิบายได้ โดยผลที่พอประมาณและสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ให้เกิดขึ้น ซึ่งแนวคิด Rationality หรือ Rational Expectation หรือ Common Knowledge ไม่สามารถอธิบายความมีเหตุผลในบริบทนี้ได้อย่างสมบูรณ์ ระบบภูมิคุ้มกันในตัวของ เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ นับว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยรวม กล่าวคือมีลักษณะในการ บริหารความเสี่ยง การกระจายความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยง การลดความเสี่ยง การสร้างกลไกที่ก่อให้เกิด เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อ พิจารณาในรายละเอียดพบว่า ยังมีข้อแตกต่างในด้านของหลักการตัดสินใจ ซึ่งทางสายกลางเป็นทางเลือกหนึ่งที่บุคคล ตลอดจนองค์กรสามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจได้แทนหลัก Optimization และอาจจะเหมาะสมกว่าภายใต้ข้อจำกัดจากอนาคตที่มีความไม่แน่นอน องค์ประกอบทั้งสาม มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเป็นระบบ โดย ความมีเหตุผลถือได้ว่าเป็นกระบวนการเสริมสร้าง ให้ความ

พอใจเป็นไปแต่โดยพอประมาณ ระดับของความพอประมาณจำเป็นต้องพอเพียงในเชิงการสร้างภูมิคุ้มกันในตัว อีกทั้งการมีภูมิคุ้มกันในตัวก็เป็นปัจจัยเสริมสร้างให้ การดำเนินกิจกรรมต่างๆทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีเหตุผล ในระยะปานกลางและระยะยาว

เงื่อนไข 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไข คุณธรรมในระบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวได้ ทั้งนี้เงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้ 3 ด้านคือ รอบรู้ในวิชาการต่างๆ รอบคอบในการเชื่อมโยง และระมัดระวังในการนำความรู้ไปใช้ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรมนั้น ต้องมีคุณธรรมในมิติของจิตใจ และการกระทำที่เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และความเพียรสำหรับประเด็นอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่อง ความซื่อตรง ความไม่โลภมากนั้น คงจะต้องวิเคราะห์เพิ่มเติมว่าเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มีความสอดคล้องคล้ายคลึงกันอย่างไร นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงทั้งบทบาทของรัฐ บทบาทของตลาดและบทบาทขององค์กรชุมชนต่างๆ ในการสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในสังคมด้วย

บรรณานุกรม

- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2555 .โครงการศึกษาเศรษฐกิจนอภาคทางการในเขตเมืองเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่ม องค์กร พื้นที่ ที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต. กรุงเทพฯ
- อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2549) **สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- อภิชัย พันธเสน. (2542) **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์.** เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2542 เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง, จัดโดยมูลนิธิชัยพัฒนา สภาวิจัยแห่งชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 18-19 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซิตี จอมเทียน พัทยา.